Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 2ας Ιουνίου 2016*

«Παράβαση κράτους μέλους — Αεροπορικές μεταφορές — Κανονισμός (ΕΟΚ) 95/93 — Κατανομή του διαθέσιμου χρόνου χρήσης (slots) στους αερολιμένες της Ένωσης — Άρθρο 4, παράγραφος 2 — Ανεξαρτησία του συντονιστή — Έννοια του "ενδιαφερομένου μέρους" — Οργανισμός διαχείρισης του αεροδρομίου — Λειτουργικός διαχωρισμός — Σύστημα χρηματοδότησης»

Στην υπόθεση C-205/14,

με αντικείμενο προσφυγή λόγω παραβάσεως δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ, ασκηθείσα στις 24 Απριλίου 2014,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους P. Guerra e Andrade και F. Wilman,

προσφεύγουσα,

κατά

Πορτογαλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από τους L. Inez Fernandes και V. Moura Ramos,

καθής,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους T. von Danwitz, πρόεδρο του τέταρτου τμήματος, προεδρεύοντα του πέμπτου τμήματος, D. Šváby (εισηγητή), A. Rosas, E. Juhász και C. Vajda, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Mengozzi

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 11ης Ιουνίου 2015,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2015,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η πορτογαλική.

Απόφαση

1 Με την προσφυγή της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι η Πορτογαλική Δημοκρατία, στο μέτρο που παρέλειψε να διασφαλίσει τη λειτουργική και οικονομική ανεξαρτησία του συντονιστή του διαθέσιμου χρόνου χρήσης, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 95/93 του Συμβουλίου, της 18ης Ιανουαρίου 1993, σχετικά με τους κοινούς κανόνες κατανομής του διαθέσιμου χρόνου χρήσης (slots) στους κοινοτικούς αερολιμένες (ΕΕ 1993, L 14, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 545/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 2009 (ΕΕ 2009, L 167, σ. 24) (στο εξής: κανονισμός 95/93).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

2 Η δεύτερη, πέμπτη, έκτη, όγδοη και δέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 95/93 έχουν ως εξής:

«[…] η κατανομή του διαθέσιμου χρόνου στους υπό συμφόρηση αερολιμένες θα πρέπει να βασίζεται σε αντικειμενικούς και διαφανείς κανόνες, με τους οποίους δεν εισάγονται διακρίσεις·

[...]

[…] το κράτος μέλος που είναι υπεύθυνο για το συντονισμένο αερολιμένα θα πρέπει να εξασφαλίζει ότι θα ορίζεται ένας συντονιστής του οποίου η αντικειμενικότητα θα πρέπει να είναι αδιαμφισβήτητη·

[…] η διαφάνεια πληροφόρησης αποτελεί ένα ουσιώδες στοιχείο για την εξασφάλιση αντικειμενικών διαδικασιών κατανομής των διαθέσιμων χρόνων χρήσης αερολιμένα·

[...]

[...] η πολιτική της Κοινότητας σκοπεί στην διευκόλυνση του ανταγωνισμού και στην ενθάρρυνση της πρόσβασης στην αγορά, και […] για την επίτευξη των στόχων αυτών απαιτείται να υποστηριχθούν έντονα οι αερομεταφορείς που προτίθενται να εκτελούν δρομολόγια σε ενδοκοινοτικές διαδρομές·

[...]

[…] θα πρέπει να προβλεφθεί ότι επιτρέπεται πρόσβαση νέων αερομεταφορέων στην κοινοτική αγορά».

3 Το άρθρο 2 του εν λόγω κανονισμού περιλαμβάνει ιδίως τους ακόλουθους ορισμούς:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού νοούνται ως:

α) “διαθέσιμος χρόνος χρήσης (slot)”: η άδεια που δίνεται από συντονιστή σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό προς χρησιμοποίηση του πλήρους φάσματος της αερολιμενικής υποδομής ενός συντονισμένου αερολιμένα που χρειάζεται για την εκμετάλλευση μιας αεροπορικής υπηρεσίας σε συγκεκριμένο συντονισμένο αερολιμένα μια συγκεκριμένη ημέρα και ώρα για προσγείωση ή απογείωση, όπως χορηγείται από τον συντονιστή σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό·

[...]

ζ) “συντονισμένος αερολιμένας”: οιοσδήποτε αερολιμένας στον οποίο ένας αερομεταφορέας ή κάθε άλλος φορέας εκμετάλλευσης αεροσκαφών χρειάζεται, για την απογείωση ή την προσγείωση, κατανομή διαθεσίμου χρόνου χρήσης από το συντονιστή, με την εξαίρεση των επίσημων πτήσεων, των προσγειώσεων έκτακτης ανάγκης και των ανθρωπιστικών πτήσεων·

[...]

ι) “οργανισμός διαχείρισης αερολιμένα”: ο οργανισμός ο οποίος, σε συνδυασμό ή όχι με άλλες δραστηριότητες, έχει το καθήκον βάσει εθνικών νόμων ή κανονισμών να διοικεί και να διαχειρίζεται τις εγκαταστάσεις του αερολιμένα και να συντονίζει και να ελέγχει τις δραστηριότητες των διαφόρων αερομεταφορέων που είναι παρόντες στον αερολιμένα ή το σύστημα αερολιμένων·

[...]».

4 Το άρθρο 4 του ίδιου κανονισμού, με τίτλο «Υπεύθυνος προγραμματισμού και συντονιστής», προβλέπει τα εξής:

«1. Το κράτος μέλος που είναι αρμόδιο [...] για έναν συντονισμένο αερολιμένα εξασφαλίζει ότι διορίζεται φυσικό ή νομικό πρόσωπο καταλλήλων προσόντων [...] ως συντονιστής του αερολιμένα [...] αφού προηγουμένως συμβουλευθεί τους αερομεταφορείς που χρησιμοποιούν τακτικά τον αερολιμένα, τις οργανώσεις εκπροσώπησής τους και τον οργανισμό διαχείρισης του αερολιμένα, καθώς και τη επιτροπή συντονισμού όταν υπάρχει. Ο ίδιος [...] συντονιστής μπορεί να διορισθεί για περισσότερους του ενός αερολιμένες.

2. Το κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για έναν [...] συντονισμένο αερολιμένα εξασφαλίζει:

[...]

β) την ανεξαρτησία του συντονιστή στο συντονισμένο αερολιμένα με το λειτουργικό διαχωρισμό του από οιοδήποτε μεμονωμένο ενδιαφερόμενο μέρος. Το σύστημα χρηματοδότησης των δραστηριοτήτων του συντονιστή πρέπει να εξασφαλίζει την ανεξάρτητη ιδιότητα του συντονιστή·

γ) ότι ο συντονιστής ενεργεί με βάση τον παρόντα κανονισμό με ουδετερότητα, διαφάνεια και χωρίς να εισάγει διακρίσεις.

[...]

5. Ο συντονιστής είναι ο μόνος υπεύθυνος για την κατανομή των διαθέσιμων χρόνων χρήσης. Κατανέμει τους διαθέσιμους χρόνους χρήσης σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού και προνοεί έτσι ώστε να μπορούν κατανεμηθούν χρόνοι χρήσης και εκτός ωρών γραφείου σε επείγουσες περιπτώσεις.

6. [...] Ο συντονιστής παρακολουθεί τη συμφωνία των πτήσεων των αερομεταφορέων με τους χρόνους χρήσης που τους διατίθενται. Αυτοί οι έλεγχοι συμφωνίας διενεργούνται σε στενή συνεργασία με τον οργανισμό διαχείρισης του αερολιμένα και με τις αρχές ελέγχου της εναέριας κυκλοφορίας, λαμβάνεται δε κατ’ αυτούς υπόψη ο χρόνος και άλλες συναφείς παράμετροι σχετικές με τον υπόψη αερολιμένα. [...]

[...]

8. Ο συντονιστής παρέχει προς εξέταση κατόπιν αιτήσεως δωρεάν και εντός εύλογου χρονικού διαστήματος στα ενδιαφερόμενα μέρη, ιδίως δε στα μέλη ή τους παρατηρητές της Επιτροπής συντονισμού, τις κάτωθι πληροφορίες, είτε γραπτώς είτε σε οιαδήποτε άλλη ευπρόσιτη μορφή:

α) το ιστορικό της κατανομής των διαθέσιμων χρόνων χρήσης, ανά αεροπορική εταιρεία και κατά χρονολογική σειρά, για όλους τους αερομεταφορείς που χρησιμοποιούν τον εν λόγω αερολιμένα·

β) τους διαθέσιμους χρόνους χρήσης που ζητήθηκαν (αρχικά αιτήματα) ανά αερομεταφορέα και κατά χρονολογική σειρά, για όλους τους αερομεταφορείς·

γ) όλους [τους] διαθέσιμους χρόνους χρήσης που χορηγήθηκαν και τις εκκρεμείς αιτήσεις για διαθέσιμους χρόνους χρήσης, κατά χρονολογική σειρά ανά αερομεταφορέα, για όλους τους αερομεταφορείς·

δ) τους υπόλοιπους διαθέσιμους χρόνους χρήσης·

ε) πλήρη στοιχεία για τα κριτήρια που εφαρμόζονται κατά την κατανομή.»

5 Το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 95/93 έχει ως ακολούθως:

«Σε ένα συντονισμένο αερολιμένα, το αρμόδιο κράτος μέλος εξασφαλίζει ότι συγκροτείται επιτροπή συντονισμού. Η ίδια επιτροπή συντονισμού μπορεί να υποδειχθεί για περισσότερους του ενός αερολιμένες. Η συμμετοχή στην επιτροπή συντονισμού είναι ανοικτή τουλάχιστον στους αερομεταφορείς που χρησιμοποιούν τακτικά τον(τους) αερολιμένα(ες) και τις οργανώσεις εκπροσώπησής τους στον οργανισμό διαχείρισης του σχετικού αερολιμένα, στις αρμόδιες αρχές ελέγχου της εναέριας κυκλοφορίας και στους εκπροσώπους της γενικής αεροπλοΐας που χρησιμοποιεί τακτικά τον αερολιμένα.

[…]»

Το πορτογαλικό δίκαιο

6 Το Decreto-Lei 109/2008 (νομοθετικό διάταγμα 109/2008), της 26ης Ιουνίου 2008 (*Diário da República*, 1η σειρά, αριθ. 122, της 26ης Ιουνίου 2008, σ. 3965), ορίζει, με το άρθρο του 1, παράγραφος 1, τους συντονισμένους αερολιμένες σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις διατάξεις του κανονισμού 95/93.

7 Το άρθρο 1, παράγραφοι 2 και 4, του ανωτέρω νομοθετικού διατάγματος ορίζει την Aeroportos de Portugal SA (στο εξής: ANA) ως εθνικό συντονιστή για την κατανομή των διαθέσιμων χρόνων χρήσης στους συντονισμένους αερολιμένες. Η ANA, εμπορική εταιρία ιδιωτικού δικαίου, είναι επίσης ο οργανισμός διαχείρισης των πορτογαλικών αερολιμένων.

8 Το άρθρο 5 του εν λόγω νομοθετικού διατάγματος, με τίτλο «Ανεξαρτησία», προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Κατά την άσκηση των καθηκόντων της ως […] εθνικού συντονιστή για την κατανομή του διαθέσιμου χρόνου χρήσης, η ANA μεριμνά ώστε η δραστηριότητα αυτή να είναι ανεξάρτητη από τη δραστηριότητά της ως διαχειριστή αερολιμένα χάρις σε έναν κατάλληλο διαχωρισμό.

2. Για τους σκοπούς της προηγούμενης παραγράφου, η ANA εξασφαλίζει αυτή την ανεξαρτησία τουλάχιστον σε λειτουργικό επίπεδο και τηρεί λογιστική ειδικά για τις δραστηριότητες που συνδέονται με τον συντονισμό του διαθέσιμου χρόνου χρήσεως, αυστηρά χωριστή από αυτή των άλλων δραστηριοτήτων.»

9 Το άρθρο 8 του νομοθετικού διατάγματος 109/2008, με τίτλο «Έλεγχος και επιτήρηση», έχει ως κατωτέρω:

«1. Το Instituto Nacional de Aviação Civil IP [εθνικό ίδρυμα πολιτικής αεροπορίας, Πορτογαλία], είναι αρμόδιο για τον έλεγχο και την επιτήρηση της κατανομής των διαθέσιμων χρόνων χρήσης καθώς και για την επιτήρηση της χρήσης τους από τους αερομεταφορείς.

[...]

4. Επιπλέον, στο εθνικό ίδρυμα πολιτικής αεροπορίας απόκειται να μεριμνά για την τήρηση των προϋποθέσεων και απαιτήσεων ανεξαρτησίας που προβλέπει το άρθρο 5· προς τούτο, το ίδρυμα μπορεί να αναθέσει σε ανεξάρτητο ελεγκτή να εξακριβώσει ότι δεν υπάρχει κίνηση κεφαλαίων μεταξύ, αφενός, της παροχής υπηρεσιών συντονισμού των διαθέσιμων χρόνων χρήσης και, αφετέρου, των λοιπών δραστηριοτήτων.»

10 Το άρθρο 9 του εν λόγω νομοθετικού διατάγματος, με τίτλο «Παραβάσεις», προβλέπει τα εξής:

«1. Για τους σκοπούς της εφαρμογής του νομικού πλαισίου που προβλέπεται για τις παραβάσεις πολιτικής αεροπορίας, και το οποίο εγκρίθηκε με το νομοθετικό διάταγμα 10/2004, της 9ης Ιανουαρίου 2004, συνιστούν πολύ σοβαρές παραβάσεις:

a) η εκ μέρους της ANA μη τήρηση λειτουργικού διαχωρισμού [...] μεταξύ της δραστηριότητας διαχειριστή αερολιμένα [...] και της δραστηριότητας εθνικού συντονιστή για την κατανομή διαθέσιμων χρόνων χρήσης·

b) η εκ μέρους της ANA μη τήρηση λογιστικού διαχωρισμού [...] μεταξύ των δραστηριοτήτων που αφορούν τον συντονισμό των διαθέσιμων χρόνων χρήσης και των λοιπών δραστηριοτήτων·

[...]».

11 Το άρθρο 10 του νομοθετικού διατάγματος 109/2008, σχετικά με την αντιμετώπιση των παραβάσεων, ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Στο εθνικό ίδρυμα πολιτικής αεροπορίας απόκειται να κινεί και να διεκπεραιώνει τις διαδικασίες λόγω παράβασης σχετικά με τις παραβάσεις που προβλέπει το παρόν νομοθετικό διάταγμα καθώς και να επιβάλλει τα αντίστοιχα πρόστιμα και τις παρεπόμενες κυρώσεις.

[...]»

12 Το άρθρο 11 του ίδιου διατάγματος, με τίτλο «Τέλη», έχει ως εξής:

«1. Ως αντάλλαγμα για τη χρήση των παρεχόμενων υπηρεσιών συντονισμού και κατανομής διαθέσιμου χρόνου χρήσεως, καταβάλλεται τέλος κατανομής διαθέσιμου χρόνου χρήσης, εισπραττόμενο συγχρόνως με τα τέλη προσγειώσεως και απογειώσεως, ανά κίνηση, και καθοριζόμενο με απόφαση του επιφορτισμένου με την πολιτική αεροπορία υπουργού.

[...]

3. Το κατά την παράγραφο 1 τέλος συνιστά έσοδο της ANA […]».

13 Όσον αφορά την ANA, δυνάμει της Resolução do Conselho de Ministros nº 111-F/2012 (απόφασης 111-F/2012 του Υπουργικού Συμβουλίου) (*Diário da República*, 1η σειρά, αριθ. 251, της 28ης Δεκεμβρίου 2012), η Πορτογαλική Δημοκρατία αποφάσισε να μεταβιβάσει στη VINCI-Concessions SAS έως και το 100 % του κατεχόμενου από το εν λόγω κράτος μέλος εταιρικού κεφαλαίου της ANA. Βάσει της απόφασης αυτής, η ANA ιδιωτικοποιήθηκε στις 21 Φεβρουαρίου 2013.

Η διαδικασία πριν την άσκηση της προσφυγής

14 Βάσει πληροφοριών σχετικών με την κατανομή διαθέσιμων χρόνων χρήσης στους αερολιμένες της Πορτογαλίας, στις 30 Απριλίου 2012 η Επιτροπή απέστειλε στην Πορτογαλική Δημοκρατία προειδοποιητική επιστολή, υποστηρίζοντας ότι ένα συγκεκριμένο τμήμα το οποίο δημιουργήθηκε στο εσωτερικό της ANA για την εκπλήρωση των καθηκόντων που εμπίπτουν στη λειτουργία του συντονιστή για την κατανομή των διαθέσιμων χρόνων χρήσης (στο εξής: DCNS) δεν πληροί τις απαιτήσεις ανεξαρτησίας του άρθρου 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 95/93.

15 Η Επιτροπή υποστήριξε μεταξύ άλλων ότι, καθόσον το DCNS αποτελεί τμήμα της ANA, δεν υφίσταται λειτουργικός διαχωρισμός κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του εν λόγω κανονισμού. Επιπλέον, η μέθοδος χρηματοδότησης του DCNS δεν είναι κατάλληλη για την εξασφάλιση της ανεξαρτησίας του. Συγκεκριμένα, η ανεξαρτησία αυτή μπορεί να εξασφαλιστεί μόνο μέσω ιδίας λογιστικής και ιδίου προϋπολογισμού του DCNS. Κατά την Επιτροπή όμως, το DCNS χρηματοδοτείται εξ ολοκλήρου από την ANA, ενώ το τέλος κατανομής διαθέσιμου χρόνου χρήσης που προβλέπει το άρθρο 11 του νομοθετικού διατάγματος 109/2008 ουδέποτε θεσπίστηκε.

16 Η Πορτογαλική Δημοκρατία απάντησε με έγγραφο της 19ης Ιουλίου 2012. Παρέθεσε το άρθρο 5 του νομοθετικού διατάγματος 109/2008, κατά το οποίο η ANA μεριμνά για την ανεξαρτησία της δραστηριότητάς της ως διαχειριστή αερολιμένα σε σχέση με τις λειτουργίες της ως συντονιστή για την κατανομή διαθέσιμων χρόνων χρήσης.

17 Κατά την Πορτογαλική Δημοκρατία, το DCNS, μολονότι αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της ANA, εντούτοις ασκεί τη δραστηριότητα του συντονιστή κατά τρόπο ανεξάρτητο, δεδομένου ότι διαθέτει δικούς του ανθρώπινους πόρους και έχει χωριστή λογιστική σε σχέση με την ANA. Εκ του λόγου αυτού, η ανεξαρτησία του συντονιστή εξασφαλίζεται τόσο σε λειτουργικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο.

18 Θεωρώντας την απάντηση αυτή μη ικανοποιητική, η Επιτροπή απηύθυνε στην Πορτογαλική Δημοκρατία αιτιολογημένη γνώμη στις 25 Ιανουαρίου 2013, επαναλαμβάνοντας την αρχικώς προσαφθείσα αιτίαση και καλώντας το εν λόγω κράτος μέλος να υποβάλει συναφώς παρατηρήσεις εντός δίμηνης προθεσμίας από την παραλαβή της αιτιολογημένης γνώμης.

19 Η Πορτογαλική Δημοκρατία απάντησε στις 27 Μαρτίου 2013, εμμένοντας στην αρχική της θέση. Εντούτοις, αναγνωρίζοντας ότι, μετά την ιδιωτικοποίηση της ANA, παρέστη ανάγκη δημιουργίας νέου οργανισμού επιφορτισμένου με τον συντονισμό των διαθέσιμων χρόνων χρήσης, επισήμανε ότι μεριμνά για τη σύσταση του νέου αυτού οργανισμού. Μεταγενέστερα δε προσκόμισε ενημερωτικό σημείωμα σχετικά με τη δημιουργία του οργανισμού αυτού.

20 Κρίνοντας ότι οι απαντήσεις στην αιτιολογημένη γνώμη δεν είναι ικανοποιητικές, η Επιτροπή άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.

Επί της προσφυγής

21 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Πορτογαλική Δημοκρατία δεν διασφαλίζει τη λειτουργική και οικονομική ανεξαρτησία του συντονιστή για την κατανομή του διαθέσιμου χρόνου χρήσης, αντιθέτως προς τα προβλεπόμενα στο άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 95/93.

Επί της πρώτης αιτίασης, που αφορά τον λειτουργικό διαχωρισμό του συντονιστή έναντι οιουδήποτε μεμονωμένου ενδιαφερόμενου μέρους

Επιχειρήματα των διαδίκων

22 Στο πλαίσιο της πρώτης αιτίασης, η Επιτροπή προσάπτει στην Πορτογαλική Δημοκρατία ότι δεν διασφάλισε την ανεξαρτησία του συντονιστή με τον λειτουργικό διαχωρισμό του από οιοδήποτε μεμονωμένο ενδιαφερόμενο μέρος κατ' εφαρμογή του άρθρου 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 95/93.

23 Το θεσμικό αυτό όργανο υποστηρίζει ότι η ανωτέρω διάταξη πρέπει να ερμηνευθεί υπό ευρεία έννοια, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού του εν λόγω κανονισμού. Στο πλαίσιο αυτό, η ανεξαρτησία του συντονιστή αφορά τόσο την απαγόρευση των διακρίσεων όσο και την αμεροληψία του συντονιστή, τη διαφάνεια της πληροφόρησης, την αποτροπή, αφενός, άνισης κατανομής των πλεονεκτημάτων που προκύπτουν από την απελευθέρωση και, αφετέρου, στρεβλώσεων του ανταγωνισμού, την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των διαθέσιμων χρόνων χρήσης καθώς και την πρόσβαση νέων επιχειρήσεων στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

24 Κατά την Επιτροπή, ο όρος «ανεξαρτησία» σημαίνει ότι το καθεστώς του συντονιστή πρέπει να είναι τέτοιο ώστε να του παρέχει τη δυνατότητα να ασκεί τις δραστηριότητές του υπό συνθήκες πλήρους ελευθερίας και αυτοτέλειας, χωρίς να υπόκειται σε οδηγίες και πιέσεις. Συγκεκριμένα, από τον κεντρικό ρόλο του συντονιστή στην κατανομή των διαθέσιμων χρόνων χρήσης προκύπτει ότι το ενδεχόμενο και μόνον αδυναμίας του συντονιστή να ενεργεί με πλήρη ελευθερία αρκεί για να παρακωλύσει την ανεξάρτητη άσκηση των δραστηριοτήτων του.

25 Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι, όσον αφορά την απαίτηση λειτουργικού διαχωρισμού, η έκφραση «οιοδήποτε μεμονωμένο ενδιαφερόμενο μέρος» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 95/93, η οποία πρέπει να ερμηνευθεί ευρέως, προσδιορίζει όχι μόνον τους αερομεταφορείς που επηρεάζονται άμεσα από τις αποφάσεις του συντονιστή, αλλά και κάθε πρόσωπο που ενδέχεται να έχει συμφέρον από τον τρόπο κατά τον οποίο ο συντονιστής κατανέμει τους διαθέσιμους χρόνους χρήσης σε συντονισμένο αερολιμένα. Το θεσμικό αυτό όργανο υπογραμμίζει συναφώς ότι ο οργανισμός διαχείρισης του οικείου αερολιμένα, ο οποίος έχει ενδεχομένως τέτοιο συμφέρον, στηριζόμενο, για παράδειγμα, στο όφελος που αντλείται —υπό τη μορφή αερολιμενικών τελών— από τις δραστηριότητες συντονισμού των διαθέσιμων χρόνων χρήσης, πρέπει να θεωρηθεί ενδιαφερόμενο μέρος, χωρίς να απαιτείται απόδειξη του σχετικού συμφέροντος. Επομένως, είναι απολύτως αναγκαίο ο συντονιστής να είναι ανεξάρτητος από τον εν λόγω οργανισμό διαχείρισης.

26 Εν προκειμένω, το νομοθετικό διάταγμα 109/2008 θεσπίζει απλώς έναν γενικό κανόνα όσον αφορά την ανεξαρτησία του συντονιστή. Κατά την Επιτροπή, δυνάμει του εν λόγω νομοθετικού διατάγματος, δεδομένου ότι συντονιστής είναι η ίδια η ANA, η τελευταία αυτή πρέπει και να διασφαλίσει την ανεξαρτησία μεταξύ των δραστηριοτήτων του συντονιστή και των δραστηριοτήτων του οργανισμού διαχείρισης. Συναφώς, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Πορτογαλική Δημοκρατία δεν μπόρεσε να διευκρινίσει, αφενός, με ποιον τρόπο διασφάλισε η ANA την ανεξαρτησία των δραστηριοτήτων του DCNS, αναπόσπαστου τμήματος της ANA με την οποία μοιράζεται προσωπικό και εγκαταστάσεις, έναντι της ίδιας της ANA, και, αφετέρου, ποιες εγγυήσεις υπάρχουν συναφώς.

27 Η Επιτροπή υπογραμμίζει, επιπλέον, ότι ο Código português das sociedades comerciais (πορτογαλικός κώδικας εμπορικών εταιριών) προβλέπει ότι τις δραστηριότητες μιας ανώνυμης εταιρίας όπως η ΑΝΑ τις διαχειρίζεται το διοικητικό συμβούλιό της, πράγμα που σημαίνει ότι η έκθεση και οι ετήσιοι λογαριασμοί ενός τμήματος της ίδιας εταιρίας, όπως το DCNS, εξετάζονται από το εν λόγω διοικητικό συμβούλιο, με συνέπεια την αδυναμία του DCNS να ασκεί τη δραστηριότητά του αυτοτελώς και χωριστά από την εταιρία αυτή.

28 Κατά την Πορτογαλική Δημοκρατία, το DCNS πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 95/93. Το εν λόγω κράτος μέλος υποστηρίζει ότι η ΑΝΑ, υπό την ιδιότητά της ως οργανισμού διαχείρισης, δεν μπορεί να θεωρηθεί ενδιαφερόμενο μέρος από το οποίο το DCNS πρέπει να διαχωριστεί και ότι, λαμβανομένου υπόψη ότι ο κανονισμός 95/93 δεν ορίζει ποιος πρέπει να χαρακτηριστεί ενδιαφερόμενο μέρος, το ζήτημα αυτό πρέπει να καθοριστεί μέσω εκτίμησης κατά περίπτωση, πράγμα το οποίο η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη.

29 Εν προκειμένω, ο χαρακτηρισμός της ΑΝΑ ως ενδιαφερόμενου μέρους απαιτεί τον ακριβή καθορισμό και αξιολόγηση του άμεσου ή έμμεσου συμφέροντός της στο πλαίσιο της διαδικασίας κατανομής διαθέσιμων χρόνων χρήσης. Η ΑΝΑ, ως οργανισμός διαχείρισης αερολιμένα, ωφελείται μόνον έμμεσα από τη δραστηριότητα συντονισμού των διαθέσιμων χρόνων χρήσης και αποκλειστικά όσον αφορά την είσπραξη των αερολιμενικών τελών, τα οποία εξαρτώνται από τον αριθμό των χρηστών. Εξ αυτού του λόγου, είναι ελάχιστα πιθανό η ΑΝΑ να ευνοήσει ατομικά οποιονδήποτε από τους χρήστες του αερολιμένα ενώ δεν αναμένεται να αντλήσει κανένα όφελος. Η κατάσταση θα διέφερε αν η ΑΝΑ κατείχε μερίδιο στο κεφάλαιο ενός αερομεταφορέα, πράγμα που δεν συμβαίνει εν προκειμένω.

30 Αν υποτεθεί ότι η ΑΝΑ μπορεί να θεωρηθεί ενδιαφερόμενο μέρος, η Πορτογαλική Δημοκρατία διασφαλίζει την ανεξαρτησία του συντονιστή που προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 95/93. Κατά το κράτος μέλος αυτό, η ανωτέρω διάταξη δεν επιβάλλει ο συντονιστής να είναι νομική οντότητα διαφορετική από τον διαχειριστή του αερολιμένα, αλλ' απαιτεί απλώς λειτουργικό διαχωρισμό. Λειτουργικός διαχωρισμός όμως υπάρχει σαφώς μεταξύ της ΑΝΑ και του DCNS, δεδομένου ότι το τελευταίο διαθέτει πραγματική τεχνική, λειτουργική, οργανωτική και διαχειριστική αυτοτέλεια όσον αφορά τις δραστηριότητες που συναρτώνται με την κατανομή των διαθέσιμων χρόνων χρήσης και ότι, για τον λόγο αυτό, οι αποφάσεις του ουδόλως υπόκεινται σε οποιαδήποτε εξέταση ή έγκριση εκ μέρους της ΑΝΑ.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

31 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο β′, πρώτη περίοδος, του κανονισμού 95/93, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος πρέπει να εξασφαλίζει «την ανεξαρτησία του συντονιστή στο συντονισμένο αερολιμένα με το λειτουργικό διαχωρισμό του από οιοδήποτε μεμονωμένο ενδιαφερόμενο μέρος».

32 Ως εκ τούτου, πρέπει να εξακριβωθεί, στο πλαίσιο της πρώτης αιτίασης, αν η ΑΝΑ, ως οργανισμός διαχείρισης αερολιμένα, πρέπει να θεωρηθεί ως «ενδιαφερόμενο μέρος» κατά την έννοια της διάταξης αυτής, και, εφόσον τούτο ισχύει, αν η Πορτογαλική Δημοκρατία θέσπισε τις αναγκαίες εγγυήσεις ώστε να διασφαλιστεί ο λειτουργικός διαχωρισμός του συντονιστή έναντι του εν λόγω ενδιαφερόμενου μέρους.

33 Προκαταρκτικώς, πρέπει να επισημανθεί ότι ο κανονισμός 95/93 δεν περιλαμβάνει ορισμό της έννοιας «λειτουργικός διαχωρισμός» του συντονιστή ούτε της έννοιας «ενδιαφερόμενο μέρος» από το οποίο ο εν λόγω συντονιστής πρέπει να διαχωριστεί. Επομένως, για να προσδιοριστεί το περιεχόμενο των εννοιών αυτών, πρέπει να ληφθεί υπόψη όχι μόνον το γράμμα του άρθρου 4, παράγραφος 2, στοιχείο β′, πρώτη περίοδος, του κανονισμού 95/93 και ο σκοπός της ανεξαρτησίας του συντονιστή έναντι οιουδήποτε μεμονωμένου ενδιαφερόμενου μέρους κατά την έννοια της διάταξης αυτής, αλλά και οι απαιτήσεις του άρθρου 4, παράγραφος 2, στοιχείο γ′, του ίδιου κανονισμού. Συγκεκριμένα, η

διάταξη αυτή διευκρινίζει ότι «ο συντονιστής [πρέπει να] ενεργεί με βάση τον παρόντα κανονισμό με ουδετερότητα, διαφάνεια και χωρίς να εισάγει διακρίσεις», εξυπακουομένου ότι τα τρία αυτά στοιχεία είναι εγγενή στον ανεξάρτητο χαρακτήρα της λειτουργίας του συντονιστή.

34 Όσον αφορά, πρώτον, την ουδετερότητα του συντονιστή, από την πέμπτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 95/93 προκύπτει ότι αυτή πρέπει να είναι «αδιαμφισβήτητη». Είναι πέραν πάσης αμφιβολίας ότι η απαίτηση αυτή πρέπει να εξασφαλίζεται ως προς οιοδήποτε μεμονωμένο ενδιαφερόμενο μέρος.

35 Δεύτερον, επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με την έκτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 95/93, η διαφάνεια της πληροφόρησης «αποτελεί ένα ουσιώδες στοιχείο για την εξασφάλιση αντικειμενικών διαδικασιών κατανομής των διαθέσιμων χρόνων χρήσης αερολιμένα».

36 Τρίτον, προκειμένου ο συντονιστής να έχει τη δυνατότητα αποτελεσματικής επιδίωξης των σκοπών του κανονισμού 95/93, η αντικειμενικότητα της διαδικασίας κατανομής διαθέσιμων χρόνων χρήσης απαιτεί τα καθήκοντα τα οποία του αναθέτει ο εν λόγω κανονισμός να εκτελούνται χωρίς την άσκηση οποιασδήποτε πίεσης.

37 Επομένως, η λειτουργική προσέγγιση της ανεξαρτησίας του συντονιστή χαρακτηρίζεται μεταξύ άλλων από την υποχρέωση αντικειμενικής και διαφανούς κατανομής των διαθέσιμων χρόνων χρήσης σε κάθε αιτούντα την κατανομή τους.

38 Όσον αφορά την έννοια του «ενδιαφερόμενου μέρους» η Επιτροπή προκρίνει ευρεία ερμηνεία κατά τρόπο ώστε η έννοια αυτή να καταλαμβάνει εκτεταμένο κύκλο προσώπων, περιλαμβανομένου και του οργανισμού διαχείρισης αερολιμένα.

39 Αντιθέτως, η Πορτογαλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι ο χαρακτηρισμός ενός προσώπου ως ενδιαφερόμενου μέρους πρέπει να εκτιμάται κατά περίπτωση, βάσει συγκεκριμένης εξέτασης, οπότε απόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει ότι, εν προκειμένω, ο οργανισμός διαχείρισης έχει συμφέρον από την κατανομή διαθέσιμων χρόνων χρήσης.

40 Το τελευταίο επιχείρημα πρέπει να απορριφθεί ευθύς εξ αρχής. Συγκεκριμένα, υπό το πρίσμα του σκοπού του άρθρου 4, παράγραφος 2, στοιχείο β′, πρώτη περίοδος, του κανονισμού 95/93, ο οποίος έγκειται στην διασφάλιση της αδιαμφισβήτητης ουδετερότητας του συντονιστή, διαπιστώνεται ότι η διάταξη αυτή αποβλέπει στο να αποκλειστεί κάθε ενδεχόμενο αδυναμίας του συντονιστή να εκτελεί τα καθήκοντά του υπό συνθήκες ανεξαρτησίας.

41 Υπό τις περιστάσεις αυτές, διαπιστώνεται ότι ως «ενδιαφερόμενο μέρος» πρέπει να νοείται κάθε οντότητα της οποίας τα συμφέροντα ενδέχεται να επηρεαστούν από την κατανομή διαθέσιμων χρόνων χρήσης. Όπως υποστηρίζει και η Επιτροπή, τούτο ισχύει για τους οργανισμούς διαχείρισης αερολιμένων.

42 Πράγματι, αφενός, από το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 95/93 καθώς και από τον συνδυασμό των άρθρων 4, παράγραφος 8, και 5, παράγραφος 1, του ίδιου αυτού κανονισμού προκύπτει ότι οι οργανισμοί διαχείρισης αερολιμένων συμπεριλαμβάνονται, ακριβώς όπως και οι αερομεταφορείς, στον κύκλο των οντοτήτων που έχουν το δικαίωμα να εκφράσουν τη γνώμη τους πριν τον διορισμό του συντονιστή και να ενημερωθούν μεταξύ άλλων όσον αφορά τους χρόνους χρήσης που έχουν ζητηθεί, κατανεμηθεί ή παραμένουν διαθέσιμοι. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνει ότι ο κανονισμός 95/93 στηρίζεται στην παραδοχή ότι τα συμφέροντα του οργανισμού διαχείρισης ενός αερολιμένα μπορεί να επηρεαστούν από την κατανομή διαθέσιμων χρόνων χρήσης για την οποία είναι υπεύθυνος ο συντονιστής.

43 Αφετέρου, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, ο οργανισμός διαχείρισης αερολιμένα ενδέχεται να έχει συμφέρον να χορηγηθούν οι διαθέσιμοι χρόνοι χρήσης σε συγκεκριμένο αερομεταφορέα, ακόμα και ελλείψει άμεσης ή έμμεσης συμμετοχής στο κεφάλαιο του τελευταίου, καθόσον το συμφέρον αυτό μπορεί να απορρέει, για παράδειγμα, από συμβάσεις μίσθωσης χώρων στον αερολιμένα, συναφθείσες μεταξύ ορισμένου αερομεταφορέα και του οργανισμού διαχείρισης, ή από την επιθυμία του τελευταίου το επίμαχο αεροδρόμιο να μετατραπεί σε κομβικό αερολιμένα συγκεκριμένου αερομεταφορέα.

44 Συνεπώς, διαπιστώνεται ότι η ΑΝΑ, ως οργανισμός διαχείρισης αερολιμένα στην Πορτογαλία, πρέπει να θεωρηθεί «ενδιαφερόμενο μέρος» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 95/93.

45 Λαμβανομένης υπόψη της διαπίστωσης αυτής, πρέπει να εξεταστεί αν το νομοθετικό διάταγμα 109/2008 θέσπισε επαρκείς κατά νόμον εγγυήσεις, ικανές να εξασφαλίσουν τον λειτουργικό διαχωρισμό του συντονιστή κατά την έννοια της διάταξης αυτής.

46 Επισημαίνεται ότι, κατά το νομοθετικό διάταγμα 109/2008, απόκειται στην ΑΝΑ, που είναι επιφορτισμένη τόσο με την άσκηση λειτουργιών συντονιστή όσο και με αυτήν των καθηκόντων διαχειριστή αερολιμένα, να μεριμνά, δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφοι 1 και 2, του εν λόγω νομοθετικού διατάγματος, ώστε να εξασφαλίζεται η ανεξαρτησία της δραστηριότητας του συντονιστή από τη δραστηριότητά του ως διαχειριστή αεροδρομίου χάρη σε κατάλληλο διαχωρισμό, στην ΑΝΑ δε απόκειται επίσης να διασφαλίζει την ανεξαρτησία αυτή, τουλάχιστον σε λειτουργικό επίπεδο. Επιπλέον, το εν λόγω νομοθετικό διάταγμα προβλέπει, στο άρθρο του 8, το όργανο έλεγχου και επιτήρησης της κατανομής διαθέσιμων χρόνων χρήσης και ορίζει, στα άρθρα του 9 και 10, τις σοβαρές παραβάσεις καθώς και τον τρόπο αντιμετώπισής τους από το όργανο αυτό.

47 Διαπιστώνεται όμως ότι οι εγγυήσεις που προβλέπει η επίμαχη πορτογαλική κανονιστική ρύθμιση δεν αρκούν —λόγω της αοριστίας της ρύθμισης— για την αποτελεσματική διασφάλιση του λειτουργικού διαχωρισμού που επιτάσσει το άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο β′, πρώτη περίοδος, του κανονισμού 95/93. Συγκεκριμένα, η εν λόγω κανονιστική ρύθμιση επαφίεται αποκλειστικά στη διάθεση αυτοπεριορισμού της ΑΝΑ, χωρίς να της επιβάλλει συναφώς ένα κατάλληλο και συγκεκριμένο πλαίσιο.

48 Ακόμα και αν θεωρηθεί αληθές, όπως υποστηρίζει η Πορτογαλική Δημοκρατία, ότι στην πράξη ουδέποτε ασκήθηκε πίεση από την ΑΝΑ και ότι το εθνικό ίδρυμα πολιτικής αεροπορίας, ως ρυθμιστική αρχή του τομέα της πολιτικής αεροπορίας στην Πορτογαλία, ουδέποτε δέχθηκε την παραμικρή καταγγελία σχετικά με τη δράση του συντονιστή, οι πραγματικοί αυτοί ισχυρισμοί δεν ασκούν επιρροή ως προς το αν η Πορτογαλική Δημοκρατία θέσπισε τους αναγκαίους κανόνες δικαίου για να διασφαλίσει την ανεξαρτησία του συντονιστή έναντι οιουδήποτε μεμονωμένου ενδιαφερόμενου μέρους.

49 Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι το νομοθετικό διάταγμα 109/2008 δεν προέβλεψε κανόνες δικαίου επαρκώς σαφείς ούτως ώστε να διασφαλιστεί η «ανεξαρτησία του συντονιστή […] με το λειτουργικό διαχωρισμό του από οιοδήποτε μεμονωμένο ενδιαφερόμενο μέρος», κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, στοιχείο β′, πρώτη περίοδος, του κανονισμού 95/93, η πρώτη αιτίαση της Επιτροπής πρέπει να κριθεί βάσιμη.

Επί της δεύτερης αιτίασης, που αφορά το σύστημα χρηματοδότησης του συντονιστή

Επιχειρήματα των διαδίκων

50 Το άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 95/93 απαιτεί το σύστημα χρηματοδότησης της δραστηριότητας του συντονιστή να εξασφαλίζει την ανεξαρτησία του τελευταίου. Τούτο συνεπάγεται, κατά την Επιτροπή, ότι ο συντονιστής τηρεί χωριστές λογιστικές και διαχειρίζεται χωριστούς προϋπολογισμούς καθώς και, μεταξύ άλλων, ότι η χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων αυτών δεν εξαρτάται από τα ενδιαφερόμενα μέρη ή από ένα και μόνον ενδιαφερόμενο μέρος, εν προκειμένω τον διαχειριστή του αερολιμένα. Εν προκειμένω όμως, η χρηματοδότηση του συντονιστή εξαρτάται αποκλειστικά από τον οργανισμό αυτό και ο προϋπολογισμός του εγκρίνεται επίσης από τον τελευταίο. Επιπλέον, ακόμα και αν ο συντονιστής συνιστά ειδικό κέντρο κόστους, όλες οι δαπάνες του επιβαρύνουν τον οργανισμό διαχείρισης, γεγονός που δεν συνηγορεί υπέρ της ανεξαρτησίας του συστήματος χρηματοδότησης έναντι της οντότητας αυτής.

51 Κατά την Πορτογαλική Δημοκρατία, το προβλεπόμενο στο άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 95/93 σύστημα χρηματοδότησης το οποίο πρέπει να εξασφαλίζει την ανεξαρτησία του συντονιστή, αποτελεί απλώς δείκτη που καθιστά εφικτή τη μέτρηση του βαθμού ανεξαρτησίας του συντονιστή και όχι ουσιώδη νομική απαίτηση. Επομένως, από τη θέσπιση του τέλους διαθέσιμου χρόνου χρήσης δεν μπορεί να συναχθεί η έλλειψη ανεξαρτησίας του DCNS.

52 Η Πορτογαλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι υπάρχει εν προκειμένω αυστηρός λογιστικός διαχωρισμός μεταξύ των δραστηριοτήτων του DCNS και των δραστηριοτήτων της ANA, οπότε το DCNS συνιστά ειδικό κέντρο κόστους.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

53 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο β′, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 95/93, «το σύστημα χρηματοδότησης των δραστηριοτήτων του συντονιστή πρέπει να εξασφαλίζει την ανεξάρτητη ιδιότητα του συντονιστή».

54 Εν προκειμένω, η ANA αποτελεί ενδιαφερόμενο μέρος, όπως προκύπτει από τη σκέψη 44 της παρούσας απόφασης. Επομένως, είναι απαραίτητο το DCNS να διαθέτει δικούς του χρηματοοικονομικούς πόρους, λογιστικές και προϋπολογισμό ώστε να διασφαλίζεται ότι επιτελεί τις λειτουργίες του συντονιστή σύμφωνα με τον κανονισμό 95/93, χωρίς να επηρεάζεται στο ελάχιστο από την ANA.

55 Όμως, εν προκειμένω, απουσιάζει μεταξύ άλλων ακόμα και ένας στοιχειώδης μηχανισμός χρηματοδότησης μέσω ίδιων πόρων. Συγκεκριμένα, δεν αμφισβητείται ότι η πορτογαλική νομοθεσία δεν προβλέπει τέτοιο μηχανισμό και ότι οι πόροι του DCNS προέρχονται αποκλειστικά από την ANA.

56 Επιπλέον, η Πορτογαλική Δημοκρατία δεν αμφισβητεί ότι η έγκριση του προϋπολογισμού λειτουργίας και των ετήσιων λογαριασμών του συντονιστή εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του διοικητικού συμβουλίου της ANA.

57 Όσον αφορά το επιχείρημα της Πορτογαλικής Δημοκρατίας ότι το DCNS συνιστά ειδικό κέντρο κόστους, το γεγονός αυτό και μόνον δεν αρκεί για να αναιρέσει το συμπέρασμα ότι ο συντονιστής χρηματοδοτείται εξ ολοκλήρου από ένα ενδιαφερόμενο μέρος, εν προκειμένω την ANA. Επομένως, το σύστημα χρηματοδότησης των δραστηριοτήτων του συντονιστή δεν μπορεί να διασφαλίσει την ανεξαρτησία του όπως επιτάσσει το άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο β′, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 95/93.

58 Υπό τις συνθήκες αυτές, η δεύτερη αιτίαση της Επιτροπής πρέπει να κριθεί βάσιμη.

Επί των επικουρικών αιτημάτων της Πορτογαλικής Δημοκρατίας

59 Η Πορτογαλική Δημοκρατία ζητεί επικουρικώς από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει, αφενός, ότι «στην Πορτογαλία, ο νυν συντονιστής εξασφαλίζει την τήρηση των απαιτήσεων [λειτουργικής ανεξαρτησίας] η οποία προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 95/93» και, αφετέρου, ότι «η Πορτογαλική Δημοκρατία εκπληρώνει τις υποχρεώσεις που υπέχει από τον κανονισμό 95/93».

60 Όσον αφορά τα αιτήματα αυτά, διαπιστώνεται ότι, στο πλαίσιο προσφυγής λόγω παράβασης, το Δικαστήριο δεν έχει αρμοδιότητα να αποφανθεί επί αιτήματος διαφορετικού από εκείνο που υπέβαλε η Επιτροπή. Κατά συνέπεια, τα αιτήματα αυτά πρέπει να απορριφθούν ως απαράδεκτα.

61 Κατόπιν των ανωτέρω εκτιμήσεων, διαπιστώνεται ότι η Πορτογαλική Δημοκρατία, στο μέτρο που παρέλειψε να διασφαλίσει, αφενός, την ανεξαρτησία του συντονιστή για την κατανομή του διαθέσιμου χρόνου χρήσης διαχωρίζοντάς τον λειτουργικά από κάθε ενδιαφερόμενο μέρος καθώς και, αφετέρου, την καταλληλότητα του συστήματος χρηματοδότησης των δραστηριοτήτων του συντονιστή προς εξασφάλιση της ανεξαρτησίας του τελευταίου, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 95/93.

Επί των δικαστικών εξόδων

62 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε να καταδικασθεί η Πορτογαλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα και ότι διαπιστώθηκε η διάπραξη παράβασης, η Πορτογαλική Δημοκρατία πρέπει να καταδικασθεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφασίζει:

1) **Η Πορτογαλική Δημοκρατία, στο μέτρο που παρέλειψε να διασφαλίσει, αφενός, την ανεξαρτησία του συντονιστή για την κατανομή του διαθέσιμου χρόνου χρήσης διαχωρίζοντάς τον λειτουργικά από κάθε ενδιαφερόμενο μέρος καθώς και, αφετέρου, την καταλληλότητα του συστήματος χρηματοδότησης των δραστηριοτήτων του συντονιστή προς εξασφάλιση της ανεξαρτησίας του τελευταίου, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 95/93 του Συμβουλίου, της 18ης Ιανουαρίου 1993, σχετικά με τους κοινούς κανόνες κατανομής του διαθέσιμου χρόνου χρήσης (slots) στους κοινοτικούς αερολιμένες, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 545/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 2009.**

2) **Καταδικάζει την Πορτογαλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.**

(υπογραφές)